

HRANA I POLJOPRIVREDA

1,00

Poljoprivreda i prehrambena industrija su prepoznate kao strateški važne za lokalni i nacionalni ekonomski razvoj, stoga se očekuje da se u ovoj oblasti ubrzano radi na unapređenju institucija, zakonodavstva i sveukupnom unapređenju poslovnog okruženja.

Ne tako davna pandemijaska kriza i tekuća ekonomsko-politička dešavanja u Evropi, imale su veliki uticaj na funkcionisanje mnogih privrednih grana, pre svega na nedostupnost sirovina, ali i na porast cena na tržištu sirovina, kao i transporta. I u takvim uslovima, poljoprivreda i proizvodnja hrane ne smeju stati, štaviše, moraju funkcionisati brže i efikasnije. U kontekstu takvih okolnosti, zaključak je da značajnih pomaka u funkcionisanju lokalnog sistema bezbednosti hrane nema, imajući u vidu činjenicu da se službene kontrole odvijaju istom dinamikom.

Razmena dokumentacije sa nadležnim telima vrši se fizičkim putem i svakako je prepreka efikasnom funkcionisanju prehrambenog sektora. Transparentan i sveobuhvatan sistem analize rizika učinio bi protok robe efikasnijim. Uz reorganizaciju postojećih resursa, fokus na visoko rizične proizvode i subjekte u poslovanju hranom, povećala bi se kontrola onih koji su zaista rizični, što je u ovakvim okolnostima od višestrukog značaja.

Usklađivanje propisa sa regulativom EU ne ide očekivanom brzinom. Dešava se da dolazi i do sukoba nadležnosti, gde Ministarstvo poljoprivrede harmonizuje oblast deklarisanja hrane, a Ministarstvo trgovine donese propis koji poništava harmonizovana pravila. Primena u praksi je veliki izazov, jer je nejasna nadležnost institucija u pogledu tumačenja propisa. Deo pravilnika jeste harmonizovan. Zbog nacionalnih propisa koji su jedinstveni, primenu u praksi nije moguće ujednačiti sa praksama u EU i okruženju. Takve okolnosti su prepreka slobodnoj trgovini i uzrok ograničavanja domaćih proizvođača u pogledu primene inovativnih procesa i razvoja proizvoda. Tendencija mora biti modernizovanje zastarelih propisa, kako bi se ograničenja eliminisala, a fokus stavio na zaštitu lokalnih i tradicionalnih proizvoda. Transponovanje EU propisa je dodatno otežano i usled postojanja administrativnih prepreka i metodoloških pravila za izradu propisa.

Izveštaj o radu Stručnog saveta za procenu rizika, osno-

vanog u junu 2017. godine kao ni aktivnosti Saveta i dalje nisu poznati zainteresovanoj javnosti.

Prostora za unapređenje ima. Kako u poboljšanju regulatornog okvira, koji bi osigurao visoke standarde u kontroli kvaliteta hrane, tako i primenom ujednačenog pristupa kontrole svih subjekata u poslovanju hranom, kako uvoznika, tako i lokalnih proizvođača. Izuzetno je važno pojednostavljenje procedura ispitivanja, jačanje transparentnosti uz omogućavanje predvidljivosti zadržavanja robe. Jačanje kapaciteta kontrolnih tela i poboljšanje pristupa zasnovanog na analizi rizika su ključni za dalje jačanje sistema upravljanja bezbednošću hrane. Od izuzetnog značaja bi bilo omogućavanje razmene podataka i dokumentacije između državnih institucija i privrede, elektronskim putem.

Jako je bitan osvrt i na regenerativnu poljoprivredu, jer je činjenica da u našoj zemlji ove prakse još uvek nisu poznate široj javnosti, iako su ključne za očuvanje našeg zemljišta i osiguranje snabdevanja hranom za generacije koje dolaze. Raduje činjenica da se sve više budi svest o značaju regenerativne poljoprivrede i da postoje kompanije i proizvođači koji su započeli sa primenom ovih, za naše zemljište, ključnih praksi. Osim što čuva naše zemljište i osigurava useve, važno je naglasiti da se i u EU sve više vodi računa o korišćenju sirovina iz regenerativnih izvora. Ovo je za proizvođače koji žele da izvoze u EU vrlo bitna činjenica, jer će biti ograničavajući faktor u konkurentnosti na tržištu EU ukoliko sirovine ne budu proizvedene praksama regenerativne poljoprivrede. Ovde je ključna podrška države i subvencija za kupovinu opreme i edukaciju poljoprivrednika, kako bi podigli svest o tome da ulaganje u ove prakse nije nešto kratkoročno, već treba da postane nov način rada koji treba da ostane stalna praksa. Raduje činjenica da smo u septembru ove godine održali u saradnji sa EBRD konferenciju na temu regenerativne poljoprivrede, gde smo imali priliku da široj javnosti približimo značaj kao i benefite koje poljoprivredni proizvođači mogu imati primenom regenerativnih agrarnih praksi. Nadamo se i očekujemo da ova konferencija inicira dalje ideje za primenu kao i da ohrabri poljoprivredne proizvođače da razmišljaju u tom pravcu, ali, ne manje važno, i državne organe i ministarstva čija je pomoć u daljoj implementaciji regenerativnih agrarnih praksi neophodna.

1. ZAKON O BEZBEDNOSTI HRANE

1,00

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Uskladiti Zakon o bezbednosti hrane i sve prateće podzakonske akte sa EU regulativom (178/2002/EC i prateći podzakonski akti).	2017			√
Uspostaviti transparentan i sveobuhvatan sistem analize rizika (kombinacija rizika proizvoda, zemlje porekla, proizvođača, određišta i uvoznika) od strane svih inspeksijskih službi, uz uspostavljanje funkcionalnog IT sistema i digitalizaciju nadzora.	2015			√
Uspostaviti jedinstvena pravila u procedurama inspeksijskih službi u smislu troškova, rokova, mehanizama rada na terenu, uzimanja broja uzoraka, određivanja tipa i broja analiza prilikom službenih kontrola.	2014			√
Ujednačiti kriterijume laboratorija prilikom kontrolnih analiza, sa jasno definisanom odgovornošću laboratorija u pogledu tumačenja propisa.	2020			√
Formirati nacionalnu agenciju za bezbednost hrane po ugledu na zemlje članice Evropske unije i zemlje u okruženju i stvoriti uslove da Nacionalna referentna laboratorija obavlja sve poslove predviđene zakonom, u cilju ojačavanja kapaciteta sistema bezbednosti hrane.	2018			√
Pojednostaviti proceduru za stavljanje na tržište nove hrane sa liste iz Priloga 1, a zadržati postupak odobravanja za novu hranu koja nije na listi Priloga 1, prema ugledu na EU model.	2020			√
Omogućiti elektronsku razmenu podataka između državnih institucija i privrede.	2020			√

STANJE

Zakon o bezbednosti hrane (u daljem tekstu: Zakon) usvojen 2009. godine, izmenjen i dopunjen 2019. godine do sada nije u potpunosti primenjen, niti su usvojeni svi predviđeni podzakonski akti.

Izmenama i dopunama Zakona reorganizovana je podela nadležnosti inspeksijskog nadzora između nadležnih inspekcija Ministarstva poljoprivrede i Ministarstva zdravlja.

Nacionalna referentna laboratorija je otvorena 2015. godine. Izmenama i dopunama Zakona iz 2019. predefinisana je njena nadležnost i uvodi se pojam Referentne laboratorije, kojima se poverava deo poslova koje obavlja Nacionalna referentna laboratorija. Predviđeno je da Ministarstva biraju referentne laboratorije putem konkursa, i da se spisak referentnih laboratorija objavljuje u „Službenom

glasniku Republike Srbije“.

U okviru Ministarstva Poljoprivrede 2015. godine je formirana radna grupa za mleko, ali do sredine 2023. godine nije došlo do usaglašavanja aktuelne zakonske regulative u delu koji se odnosi na bezbednost mleka. Merom produžavanja primene maksimalno dozvoljenog sadržaja aflatoksina M1 u sirovom mleku od 0,25 µg/kg, izlazi se u susret proizvođačima mleka na teritoriji Republike Srbije, ali sa druge strane otvoren je prostor i za uvoz mleka iz zemalja u okruženju i EU čiji sadržaj aflatoksina prevazilazi granicu od 0,05 µg/kg, propisanu u EU. Zbog svega navedenog, a prvenstveno zbog bezbednosti hrane, neophodno je aktivnosti usmeriti na primenu mera za smanjenje prisustva aflatoksina u hrani za životinje.

Stručni Savet za procenu rizika je zvanično formiran u aprilu 2017. godine.

Pravilnik o maksimalnim koncentracijama određenih kontaminata u hrani („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 81/2019) se na godišnjem nivou usaglašava sa važećom EU regulativom, za pojedine vrste hrane, koje su u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede. Ovim pravilnikom su preuzete i odredbe EU Regulative 2017/2158 koja propisuje mitigacione mere za smanjenje prisustva akrilamida u pojedinim kategorijama hrane. Zbog činjenice da je oblast dečije hrane izuzeta iz ovog pravilnika, jer je u nadležnosti Ministarstva zdravlja, harmonizacija sa (1881/2006/EC) i EU 2017/2158 se ne sprovodi istom brzinom za sve kategorije hrane i još uvek nije postignuta.

POBOLJŠANJA

U nacrtu izmena i dopuna Pravilnika o maksimalnim koncentracijama određenih kontaminata u hrani, našle su se i kategorije hrane za koje je nadležno Ministarstvo zdravlja (npr. dečija hrana), što je izvestan pomak u naporima oba ministarstva da se ova oblast potpuno harmonizuje, pa se ubrzo očekuje i postizanje ujednačenih pravila za osiguranje bezbednosti hrane u oblasti kontaminata sa EU i zemljama u okruženju.

PREOSTALI PROBLEMI

Neusklađenost Zakona o bezbednosti hrane i pojedinih podzakonskih akata sa EU regulativama.

- a. Trenutnim odredbama Zakona ograničavaju se mogućnosti za potpuno usaglašavanje (npr. kategorizacija hrane ne prati kategorizaciju u EU (npr. hrana sa izmenjenim nutritivnim sastavom i sl)
- b. Pravilnik o maksimalnim koncentracijama određenih kontaminata u hrani (Prilog 1) delimično preuzima odredbe EC 1881/2006, hrana za odojčad i malu decu još uvek nije usaglašena. Pravilnik o kvalitetu proizvoda od kafe, pored odredbi Direktive 1999/4/EC propisuje i zahteve za kategorije proizvoda od kafe koje nisu propisane na nivou EU. Pravilnik o voćnim sokovima, pored zahteva Direktive 2012/12/EU propisuje i dodatne zahteve u pogledu kvaliteta voćnih sokova. Time su domaći subjekti u poslovanju hranom stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na subjekte koji posluju izvan granica Srbije.
- c. Otvoren prostor za različita tumačenja od strane inspekcija.

- d. Sporo preuzimanje u nacionalno zakonodavstvo najnovijih izmena i dopuna regulativa iz oblasti upotrebe aditiva u hrani.

Nepostojanje sveobuhvatnog sistema procene rizika od strane inspekcijskih službi. Nije primećeno unapređenje i koordinacija u primeni metoda za analizu i procenu rizika:

- a. formiranjem Stručnog saveta za procenu rizika očekivao se pomak u vršenju analize rizika predviđene Zakonom, ali do toga nije došlo. Aktivnosti saveta ni nakon 5 godina od osnivanja nisu poznate zainteresovanoj javnosti;
- b. analiza rizika bi omogućila klasifikaciju subjekata u poslovanju hranom na nisko rizične i visoko rizične, čime bi se ubrzao proces carinjenja i puštanja u promet robe niskog rizika. Uvoznici procenjeni kao nisko-rizični mogli bi da ostvare uštede u novcu i vremenu bržim prijemom dokumenata i smanjenim brojem uzorkovanja prilikom uvoza.
- c. analiza rizika bi smanjila obim posla inspekcija i rasteretila njihove ograničene resurse, jer bi resursi bili usmereni na ispitivanje visoko rizičnih proizvoda.
- d. objavljivanjem Pravilnika o posebnim elementima procene rizika iz delokruga sanitarne inspekcije i iz delokruga poljoprivredne inspekcije krajem 2018. godine, stvoren je okvir za započinjanje procesa procene rizika, ali i dalje nema ujednačenosti u smislu primene između različitih inspekcija.

Nepredvidivi uslovi poslovanja prilikom nabavke sirovina za proizvodnju i stavljanje hrane na tržište:

- a. ne primenjuju se jedinstvena pravila u procedurama inspekcijskih službi u smislu troškova, rokova, mehanizama rada na terenu, uzimanja broja uzoraka, određivanja tipa i broja analiza u laboratorijskim procesima,
- b. primena različitih kriterijuma od strane laboratorija prilikom kontrolnih analiza, i nejasno definisana odgovornost laboratorija u pogledu tumačenja propisa.

Nejasna procedura za stavljanje nove hrane na tržište:

- a. bez obzira što je Pravilnikom o novoj hrani („Službeni

glasnik Republike Srbije", br. 88/2018) preuzeta lista nove hrane koja se slobodno stavlja na tržište EU, propisana je i dodatna procedura kojom Ministarstvo izdaje dozvole za stavljanje nove hrane prvi put na tržište;

relevantno naučno mišljenje od međunarodno priznate institucije (EFSA), i koja je već preuzeta listom Priloga 1. ovog pravilnika.

- b. propisano je da Ministarstvo daje odobrenje na osnovu mišljenja Stručnog saveta za hranu za koju već postoji

Razmena dokumentacije sa nadležnim telima i dalje se najvećim delom obavlja fizičkim putem što otežava rad kompanija i znatno usporava protok roba.

PREPORUKE SAVETA

- Uskladiti Zakon o bezbednosti hrane i sve prateće podzakonske akte sa EU regulativom (178/2002/EC i prateći podzakonski akti).
- Uspostaviti transparentan i sveobuhvatan sistem analize rizika od strane svih inspeksijskih službi, uz uspostavljanje funkcionalnog IT sistema i digitalizaciju nadzora.
- Uspostaviti jedinstvena pravila u procedurama inspeksijskih službi u smislu troškova, rokova, mehanizama rada na terenu, uzimanja broja uzoraka, određivanja tipa i broja analiza prilikom službenih kontrola.
- Ujednačiti kriterijume laboratorija prilikom kontrolnih analiza, sa jasno definisanom odgovornošću laboratorija u pogledu tumačenja propisa.
- Formirati nacionalnu agenciju za bezbednost hrane po ugledu na zemlje članice EU i zemlje u okruženju i stvoriti uslove da Nacionalna referentna laboratorija obavlja sve poslove predviđene zakonom, u cilju jačanja kapaciteta sistema bezbednosti hrane.
- Pojednostaviti proceduru za stavljanje na tržište nove hrane sa liste iz Priloga 1, a zadržati postupak odobravanja za novu hranu koja nije na listi Priloga 1, prema ugledu na EU model.
- Omogućiti elektronsku razmenu podataka između državnih institucija i privrede.

2. SANITARNA I FITOSANITARNA INSPEKCIJA

1,00

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Usvojiti novi Zakon o sanitarnom nadzoru i izvršne propise o radu sanitarne i fitosanitarne inspekcije usaglašene sa Zakonom o inspekcijском nadzoru i propisima EU, kao i Zakon o službenim kontrolama po ugledu na uredbu (EU) 2017/625 i izvršne propise o načinu sprovođenja službenih kontrola. Time bi se obezbedila konzistentna primena jedinstvenih pravila u procedurama inspekcijских službi.	2017			√
Preinačiti rešenja nadležnih inspekcija tako da se dozvoli korišćenje sirovine u proizvodnji, bez prava stavljanja u slobodan promet gotovog proizvoda do dobijanja rešenja o puštanju u promet sirovine.	2017			√
Jasno definisati vremenski period potreban za uvozne procedure za sve vrste hrane.	2018			√
Omogućiti elektronsku razmenu podataka između državnih institucija i privrede.	2020			√

STANJE

Izmenama i dopunama Zakona o bezbednosti hrane iz 2019. reorganizovana je podela nadležnosti inspekcijского nadzora između nadležnih inspekcija Ministarstva poljoprivrede i Ministarstva zdravlja.

Rad inspekcija regulisan je i Zakonom o inspekcijском nadzoru koji je u primeni od aprila 2016. Pojedine inspekcije izrađuju modele primene Zakona o inspekcijском nadzoru, ali još nije završeno potpuno usaglašavanje sektorskih propisa sa ovim Zakonom.

Ministarstvo zdravlja je od 2016. godine u procesu donošenja Zakona o sanitarnom nadzoru, kojim bi se detaljnije uredili poslovi sanitarnog nadzora.

POBOLJŠANJA

Nisu primećena poboljšanja u ovoj oblasti.

PREOSTALI PROBLEMI

Iako najavljeni pre više godina, još uvek nisu doneseni

Zakon o sanitarnom nadzoru i izvršni propisi o radu sanitarne i fitosanitarne inspekcije, niti Zakon o službenim kontrolama, a koji bi bili usaglašeni sa Zakonom o inspekcijском nadzoru i propisima EU. Nedostaju izvršni propisi, kao što su: Pravilnik o načinu i metodama sprovođenja službene kontrole, sistemu odobravanja i sertifikacije, načinu saradnje sa carinskim organom i nadležnim organima zemalja članica EU i trećih zemalja, načinu pregleda, načinu uzimanja uzoraka, kriterijumima za određivanje rokova za sprovođenje službene kontrole, kao i izveštavanje o sprovedenim službenim kontrolama i Pravilnik o metodama uzorkovanja i ispitivanja hrane u postupku službene kontrole i dr.

Nadležne inspekcije ne dozvoljavaju korišćenje sirovine u proizvodnji pre dobijanja Rešenja o puštanju u slobodan promet, što dovodi do gubitka vremena i novca.

Vremenski period potreban za uvozne procedure za hranu nije jasno definisan.

Razmena dokumentacije sa nadležnim telima i dalje se najvećim delom obavlja fizičkim putem, što otežava rad kompanija i znatno usporava protok roba.

PREPORUKE SAVETA

- Usvojiti novi Zakon o sanitarnom nadzoru i izvršne propise o radu sanitarne i fitosanitarne inspekcije usaglašene sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru i propisima EU, kao i Zakon o službenim kontrolama po ugledu na uredbu (EU) 2017/625 i izvršne propise o načinu sprovođenja službenih kontrola. Time bi se obezbedila konzistentna primena jedinstvenih pravila u procedurama inspekcijskih službi.
- Preinačiti rešenja nadležnih inspekcija tako da se dozvoli korišćenje sirovine u proizvodnji, bez prava stavljanja u slobodan promet gotovog proizvoda do dobijanja rešenja o puštanju u promet sirovine.
- Jasno definisati vremenski period potreban za uvozne procedure za sve vrste hrane.
- Omogućiti elektronsku razmenu podataka između državnih institucija i privrede.

3. KONTROLA KVALITETA, DEKLARISANJE PREHRAMBENIH PROIZVODA, NUTRITIVNE I ZDRAVSTVENE ISPRAVE 1,00

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Ustanoviti nadležnost institucija u pogledu tumačenja propisa iz oblasti bezbednosti hrane i osigurati obaveznost primene zvaničnih stavova Ministarstva na sve učesnike u lancu; Ustanoviti nadležno Ministarstvo za oblast deklarisanja hrane i osigurati ujednačena tumačenja i primenu Pravilnika, Vodiča i Instrukcija koje je obavilo nadležno ministarstvo;	2016			√
Doneti Pravilnik o uslovima i načinu proizvodnje i stavljanja u promet hrane za koju nisu propisani uslovi za kvalitet.	2022			√
Doneti izvršne propise koji proističu iz Zakona o bezbednosti hrane i uskladiti ih sa propisima EU.	2017			√
Izmeniti Član 34 Zakona o trgovini u smislu jasnog definisanja da se odredbe ovog člana ne odnose na proizvode na koje se primenjuju odredbe Zakona o bezbednosti hrane, i podzakonske akte, kojima se propisuje deklarisanje i označavanje hrane.	2020			√

STANJE

Od juna 2018. godine u primeni je Pravilnik o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane, koji se u najvećoj meri usaglasio sa relevantnom EU regulativom. U septembru 2020, izmenama i dopunama Pravilnika, urađeno je usklađivanje i sa odredbama koje se odnose na deklarisanje zemlje porekla glavnog sastojka (regulative EU 2018/775 i (EU) 1155/2013), sa primenom od 1. januara 2023. Početkom 2022, pravilnik je dopunjen i odredbama koje bliže propisuju izgled grafičke oznake „Poreklom iz Srbije“ za meso i proizvode od mesa, čime se daje podrška obaveštavanju potrošača o plasmanu lokalnih proizvoda.

Izvestan broj propisa koji propisuju kvalitet određenih kategorija hrane nije u potpunosti usklađen sa EU, zastareo je ili u EU nema propisa koji definiše kvalitet tih kategorija hrane. Takvo, vertikalno zakonodavstvo, privredne subjekte stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na proizvođače u zemljama regiona i Evropske unije. Često se zbog zastarelosti propisa odgovarajuća sirovina teško pronalazi i ima višu cenu, a zbog neuklapanja u kategorizaciju neke sirovine nije moguće ni staviti na tržište i koristiti dalje u proizvodnji. Slična je situacija i sa gotovim proizvodima, koji se ne uklapaju u kategorizaciju pomenutih pravilnika.

Zakon o trgovini, koji je Ministarstvo unutrašnje i spoljne trgovine donelo sredinom 2019. godine, kojim je propisana obaveza označavanja zemlje proizvodnje na deklaraciji robe u trgovini na malo. I dalje je nejasno da li se ovaj zahtev ne odnosi na deklarisanje hrane, za koju je na snazi Zakon o bezbednosti hrane (lex specialis) i Pravilnik o deklarisanju, označavanju i reklamiranju hrane, a koji članom 26 propisuje obavezno navođenje Zemlje porekla samo za pojedine kategorije hrane, dok u slučaju dobrovoljnog navođenja, propisuje i dodatnu obavezu navođenja zemlje porekla glavnog sastojka. U pogledu harmonizacije propisa, različita ministarstva imaju različite pristupe za istu oblast, pa je nejasna nadležnost za oblast harmonizacije propisa iz Poglavlja XII. Zbog sukoba nadležnosti, kao i neujednačenog tumačenja od strane inspekcije i subjekata u poslovanju sa hranom u praksi to i dalje dovodi do nesigurnosti u poslovanju i poteškoća u spoljnotrgovinskoj razmeni sa EU i zemljama u okruženju.

POBOLJŠANJA

Kako bi se prevazišlo ograničenje primene lokalnih propisa u odnosu na stavljanje u promet hrane za koju

nisu propisani uslovi za kvalitet, u aprilu 2023, objavljen je Pravilnik o izmeni i dopunama Pravilnika o kvalitetu usitnjenog mesa, poluproizvoda od mesa i proizvoda od mesa, čime je omogućeno da se u proizvodnji upotrebljavaju i dehidrirano meso, kao i dehidrirano i liofilizovano mehanički separisano meso.

PREOSTALI PROBLEMI

Trenutnim zakonskim okvirom nije definisana nadležnost za tumačenje propisa iz oblasti bezbednosti hrane, a vremenom je na tržištu stvorena praksa da laboratorije tumače propise:

- a. Bez obzira što je pravna ocena tj. utvrđivanje određenih nezakonitosti u poslovanju u isključivoj nadležnosti inspektora u skladu sa članom 37 Zakona o inspekcijском nadzoru, inspektor, kao nadležni organ isključivo se rukovodi zaključkom koji je donela laboratorija, a što često nije usaglašeno sa zvaničnim stavom Ministarstva koje je donelo propis. To se naročito ogleda prilikom tumačenja propisa iz oblasti deklarisanja, gde i pored postojanja Vodiča, postoje različiti pristupi i tumačenja njegovih odredbi.
- b. Zvaničan stav nadležnog Ministarstva nije obavezujući akt za inspekcijske službe.
- c. Ovakva praksa doprinosi otežanom funkcionisanju privrednih subjekata u poslovanju hranom, i velikim ograničenjima u pogledu dugoročnih planiranja.
- d. Još uvek nije donešen podzakonski akt kojim ministri u skladu sa podelom nadležnosti iz člana 12 Zakona, bliže propisuju uslove i način proizvodnje i stavljanje u promet hrane za koju nisu propisani uslovi za kvalitet, što je predviđeno članom 55 Zakona.

Neusklađenost propisa koji propisuju kvalitet proizvoda sa propisima u EU:

- a. Većina nacionalnih propisa, koji propisuju kvalitet pojedinih kategorija hrane, datira još iz 80-ih i 90-ih godina prošlog veka. Neki od propisa, kao Pravilnik o kvalitetu proizvoda od voća i povrća i Pravilnik o kvalitetu sirove kafe, proizvoda od kafe, zamena za kafu, kao i srodnih proizvoda, iako novijeg datuma, u potpunosti su nacionalnog karaktera, te stoga nisu predmet usklađivanja sa EU zakonodavstvom, niti za

njih postoje zahtevi na nivou EU, osim za proizvode od instant kafe i instant zamena za kafu. Poslednjom izmenom Pravilika o kvalitetu proizvoda od voća i povrća, s kraja 2021. nije napravljen nikakav pomak u harmonizaciji. Donošenjem nacionalnih propisa grupa za kvalitet Ministarstva poljoprivrede pokazuje osećaj za potrebe domaćih proizvođača, da se definišu parametri kvaliteta za određene kategorije proizvoda, kao i tradicionalnih proizvoda, i smanji mogućnost zloupotrebe. Sa jedne strane usklađuje se način poslovanja na unutrašnjem tržištu u slučaju proizvoda koji su jasno kategorisani, sa druge strane ograničavaju se subjekti u poslovanju hranom, jer se dodatno otežava način rada u slučaju proizvoda koji se ne mogu svrstati ni u jednu od kategorija novodonešenog pravilnika, a naročito se kod srodnih proizvoda ostavlja prostora za različita tumačenja. Izmenama i dopunama pravilnika se mogu prevazići ove situacije, no to su rešenja koja zahtevaju duži vremenski period i ne doprinose efikasnosti.

b. Pravilnik o voćnim sokovima, iako je usaglašavan sa

Regulativom EC 2012/12 i dalje ima dodatne zahteve u pogledu kvaliteta voćnih sokova, preuzete iz standarda evropske asocijacije proizvođača voćnih sokova, koji kao takvi u zemljama EU imaju dobrovoljnu, a ne zakonom obavezujuću primenu, čime su domaći subjekti u poslovanju hranom stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na subjekte koji posluju izvan granica Srbije.

c. Pravilnikom o dodacima ishrani je zadržan proces upisa proizvoda u bazu podataka Ministarstva, kakav je postojao u Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti dijetetskih proizvoda, a koji za razliku od procesa notifikacije u zemljama EU, podrazumeva proceduru dobijanja potvrda od više institucija pre upisa u bazu podataka Ministarstva zdravlja.

Neusklađenost zahteva Zakona o trgovini i Pravilnika o deklarisanju, koji u slučaju navođenja Zemlje porekla na deklaraciji proizvoda propisuje i obavezu navođenja zemlje porekla glavnog sastojka, stvaraju okvir za dodatne probleme u praksi.

PREPORUKE SAVETA

- Ustanoviti nadležnost institucija u pogledu tumačenja propisa iz oblasti bezbednosti hrane i osigurati obaveznost primene zvaničnih stavova Ministarstva na sve učesnike u lancu. Ustanoviti nadležno Ministarstvo za oblast deklarisanja hrane i osigurati ujednačena tumačenja i primenu Pravilnika, Vodiča i Instrukcija koje je obavilo nadležno ministarstvo.
- Doneti Pravilnik o uslovima i načinu proizvodnje i stavljanja u promet hrane za koju nisu propisani uslovi za kvalitet.
- Doneti izvršne propise koji proističu iz Zakona o bezbednosti hrane i uskladiti ih sa propisima EU
- Izmeniti član 34 Zakona o trgovini u smislu jasnog definisanja da se odredbe ovog člana ne odnose na proizvode na koje se primenjuju odredbe Zakona o bezbednosti hrane i podzakonski akti, kojima se propisuje deklarisanje i označavanje hrane.